



# МОСКАЛЬ

PRZEMYSŁAW LIS-MARKIEWICZ

PRZEMYSŁAW LIS-MARKIEWICZ

# МОСКАЛЬ



Wydawnictwo Psychoskok  
Konin 2021

**Przemysław Lis-Markiewicz**

„Москаль”

Copyright © by **Przemysław-Lis Markiewicz**, 2021

Copyright © by **Wydawnictwo Psychoskok Sp. z o.o.** 2021

**Wszelkie prawa zastrzeżone.**

**Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana, powielana i udostępniana w jakiegokolwiek formie bez pisemnej zgody wydawcy.**

Redaktor prowadząca: **Wioletta Jankowiak**

Projekt okładki: **Ewa Burska**

Redakcja literacka: **Łesia Rupniak**

Ilustracja na okładce: **Gabriel Scarpa**

Skład epub, mobi i pdf: **Kamil Skitek**

**ISBN: 978-83-8119-848-6**

Wydawnictwo Psychoskok Sp. z o.o.

ul. Spółdzielców 3, pok. 325, 62-510 Konin

tel. (63) 242 02 02, kom. 695-943-706

<http://www.psychoskok.pl/>

<http://wydawnictwo.psychoskok.pl/>

e-mail: [wydawnictwo@psychoskok.pl](mailto:wydawnictwo@psychoskok.pl)

## СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Пшемислав Ліс-Маркевич – адвокат, ім'я якого добре відоме не тільки в рідній Польщі, а й в Україні, бо українці, які працюють у Польщі, знають, що він завжди допоможе в потребі: проконсультує, дасть мудру пораду, захистить. Щоб спілкуватись на рівних, краще розуміти людей, він не просто вивчив і вільно спілкується українською мовою, а й здобув ступінь магістра української філології. Постійно цікавиться українською історією, культурою, літературою. І це не тільки професійний інтерес. Під час поїздки на Гуцульщину Пшемислав Ліс-Маркевич закохався в Україну. Власне крізь призму цієї любові він намагається сприяти тому, щоб два народи, яких століттями єднала історія, які близькі мовою, звичаями, культурою, і які жили собі в добрій і навіть сімейній, родинній злагоді, й далі підтримували, й розуміли один одного. Звичайно, навіть між найкращими сусідами інколи виникають суперечки. Немало їх і в нашій спільній історії. Але диму без вогню не буває. На все є свої причини. То ж не про суперечки, а про причини їх виникнення, та ще про те, кому вони вигідні сьогодні, постійно нагадує своїм землякам і сусідам пан адвокат. У різних формах і різними методами.

А недавно цей надзвичайно працюючий і талановитий чоловік постав перед нами в новій іпостасі – іпостасі письменника і перекладача. Саме його стараннями вперше зроблено переклад на польську мову повісті Івана Франка «Перехресні стежки» і драми «Украдене щастя». Ми пізнаємо автора, як прекрасного знавця мови, який зробив майже неможливе – максимально наближено до оригіналу передав польською основи бойківської і галицької говірки, якою так щедро послуговується в своїй драмі Великий Каменяр.

Пшемислав Ліс-Маркевич виявився ще й надзвичайно плодючим письменником: за короткий час після франкових творів він представив на суд читача ще три крижки – «Сповідь духа», «Ушвоцьк» і «Москаль».

Вже сам жанр твору «Москаль» привертає увагу читача. Його можна окреслити як історико-політичний еротичний роман, написаний на документальній основі. Події, що розгортаються в творі, охоплюють період з кінця Другої світової війни аж до наших днів з особливим акцентом на подіях, які відбулися в Україні і в Польщі після розпаду СРСР. Треба сказати, що автор провів документальне дослідження операції Вісла, причин смерті В.Чорновола, отруєння В.Ющенка, подій на Майдані. Його герой – молодий хлопець Павел, якого з юного віку завербувало ФСБ, проходить потрібне переродження – усвідомлення своєї сутності, зміну світогляду, моральних цінностей. І хоч система врешті-решт ламає його, саме

Йому вдається відповісти на головні запитання: хто винен і хто зацікавлений в розбраті між народами.

Книжка написана гарною українською мовою з використанням галицької говірки. І, нарешті, про еротику. Це ще один інструмент, який автор вміло використовує для характеристики рівня культур різних народів.

*Леся Рупняк*

*Перші спомини людини... Я безліч разів запитував себе: а як далеко в дитинство провадять мене мої власні спогади, про що чи про кого вони? В пам'яті снуються якісь уривки подій... Але оці, мабуть, найяскравіші. Мені було тоді років п'ять. Це могло бути ще в Летниці, бо власне там ми жили в просторому будинку, і саме в ньому можна було сховатися від вічно п'яного батька. У Росії ми жили в тісненькій квартирі. Отже, це було ще в Польщі...*

*Ніч. У густій чорній пітьмі я сиджу на підлозі, скулений, переляканий... Обіймаю коліна і тремчу, не знаю від чого більше – від холоду чи від страху. Мене міцно пригортає до себе брат Дмитрій і гарячково шепоче: «Цить! Цить! Тихо, малий, не плач, не тремти. Він тебе не дістане, бо нас не знайде. Ми дуже добре сховалися...». Враз його шепіт заглушує нелюдський рик батька. «Де ти поділа цього клятого гівнюка, курво!?» У відповідь – жалісне скавуління матері, яка божилася, що вона й гадки не має, де сховався Павел. Тобто я...*

*Спогад стає виразніший. І від того ще більше болючий. Завжди, коли батько напивався, він починав мене виховувати. Вдирався до нашої з братом спальні і витягав мене сплячого з ліжка. Верещав, що він з мене зробить справжнього чоловіка, бо матір і ця країна слабаків мене розбещують і перетворюють на тюхтія. А тоді була муштра: «Струнко! Спочинь! Ставай в ряд! Відступи! Рівняйсь! Обернись! Уліво глянь! Бігом руш!». Тривало це з годину, поки тато не засинав*

у кріслі. Бувало, що, коли я вже не міг падати і вставати і, виснажений, починав плакати і благати його дозволити мені лягти спати, він шаленів ще гірше: шарпав мене за волосся, бив, копав і обзивав лайливими словами в контексті яких фраза: «Перестань скиглити, клятий шмаркачу, я з тебе зроблю солдата!», – звучала майже ніжно. І сік мене ременем, поки не втомився.

На ранок моє тіло перетворювалося в суцільний синець, брат з жахом дивився на мене і наказував піти до матері і показати «картину». «Матусю, глянь», – я хотів, щоб вона хоч трішечки пожаліла мене, але мама відводила заплакані очі і втуплювала їх у шафку або в стіну. І мовчала. Я вертався заплаканий до кімнати, і брат міцно обіймав мене, й твердо обіцяв, що наступного разу він мене врятує. Так і було. Коли наш будинок починав наповнюватися диким ревом батька і жалюгідним скавулінням лупцьованої матері, й було зрозуміло, що насувається муштра, Діма рішуче брав мене за руку й кудись вів. І коли батько гримав дверима нашої спальні, ричав, репетував, горланив і безпощадно молотив матір кулаками за те, що вона буцімто десь сховала його синів, я тремтів, поплакував і горнувся до брата, який мене обіймав і пошепки заспокоював. «Тихенько, малий, не плач, він тебе не знайде, я тебе обороню, все буде добре, не плач».

Ось такі мої найраніші спомини. Міцні обійми старшого брата, його заспокійливий шепіт. Його долоня на моїй голові, яка ніжно гладить волосся і заспокоює. Батьків я ненавидів.



*Брата любив усім своїм щирим хлопчачим серцем і від усієї своєї дитячої душі.*

# СЕЛО ЛЮДМІЛУВКА, БІЛЯ КРАСНИКА, КРАЙСТАУПТМАНШАФТ JANOW LUBELSKI IN KRASNIK, ДИСТРИКТ ЛЮБЛІН, ГЕНЕРАЛ- ГУБЕРНАТОРСТВО, ОКУПОВАНА ПОЛЬЩА, 1942

У будинку Фелікси Вигановської, провідної комуністичної діячки Люблінщини, зустрілися партизани Гвардії Людової – підпільної збройної організації комуністичної Польської Робітничої Партії, аби обговорити дії конкурентів у цій же організації. Головний з них, – Грухальський, виглядав дуже стурбованим.

– Якщо ми не здихаємося Гжеґожа Корчинського, то через нього ще багато лиха наковтаємося, – озвався Грухальський.

– Невже? – насмішкувато запитала Фелікса. – А ти хіба святий? Ти як голова повітових структур партії, мав би піклуватися про простих людей, швабів лупцювати. А сам що коїш? Ще недавно водився з совецькими розбійниками та всілякими пройдисвітами. Ти ще рахуєш, скількох поляків повирізували твої криміналісти? А за що? Вишукували мельника, ксьондза або господаря і

грабували їхнє майно?! Водночас запанілим німцям твої хлопці жодної кривди не зробили!

– Ах, мовчи, бабо! – розсердився Грухальський. – Що ти розумієш? Знаєш, як важко дотримуватися дисципліни тим молодим хлопцям? Їм лише по сімнадцять, вони життя нормального не знають.

– І тому в шістьох зґвалтували дідичку? Це має називатися визв ольна та політична боротьба? – крикнула Фелікса.

– Що баба може іншого сказати? Одне лише в голові! – буркнув Грухальський.

– А я тобі скажу, що Корчинського сюди з Варшави заслали, аби від тебе край зачистити! – крикнула Фелікса. – Тільки він собі підібрав власне таке саме товариство грабіжників та ґвалтівників і вже встиг панської крові засмакувати. Ідейності ані в твоїх, ані в його вчинках годі і шукати!

– Знаю від хлопців з АК, що користі для визвольної боротьби від його діяльності немає ніякої. Якраз навпаки. Він напав на пошту, на будинок ґмінного управління, зарівав якусь німецьку родину, яка тут жила з діда-прадіда. У відповідь німці тільки в нашому повіті спалили сім сіл, а людей розстріляли, не шкодуючи ні жінок, ні дітей.

– А хіба ти з хлопцями з АК знайомий? – покепкувала Фелікса. – Може, ще до них приєднаєшся? Допоможеш відродитися буржуазії. І євреїв будеш гонити, як худобу!

– Якби би вони мене хотіли, то, мабуть, приєднався б. Бо там не служать поміщики чи фабриканти, а такі, як ми! І вони не б'ються за панську Польщу, а за Польщу. Але власне через таких, як Корчинський, вони мене мають за бандита й опришка. І не хочуть зі мною говорити. А все, що я чув, то від сина знайомого шевця, з яким я до школи ходив. Єдина між нами суттєва різниця, що я атеїст, а він побожний католик, – мовив Ґрухальський. – Хлопці! – раптом звернувся до інших присутніх. – Чи не чуєте, про що я тут з кобітою толкую? Чому мовчите?

– Чекаємо, аж почнеш говорити щось змістовне, нам треба справи ви-рішувати, а не теревені правити, – озвався Мілек. – Цікаво, чи ви чули, що Корчинський убив нашого товариша Янкеля Скжиля? Спершу я не подумав, що це антисемітизм, але згодом він убив ще п'ятьох євреїв, у тім числі двох жінок. Але чаша нашого терпіння переповнилася, коли він наказав убити тридцять польських офіцерів єврейської національності, яких німці після вересневої кампанії 1939 року ув'язнили в Любліні. Вони звідти втекли, зголосилися до Корчинського з бажанням битися з німцями, а він усіх вирізав. За щось таке може бути лише куля в лоб.

– Ну, то ми вже кількох від Корчинського прибрали, тільки його са-мого не можемо знайти, – озвався інший партизан.

– Я чула, що до Варшави поїхав, то чекайте на нього, – сказала Фелікса.

– А наразі можемо лише винести йому вирок і засудити до смертної кари.

– Так і зробимо, – підтвердив Грухальський.

## МОСКВА, СРСР, 1947

– То як, В'ячеславе Михайловичу, немає хороших новин з Польщі? Бо-юся, що весь проєкт Комінформу провалиться через тих норовистих полячків.

– Наразі маємо там тільки одного такого, що дійсно кусає та хвицяє. Це Ґо-мулка. Тож ви самі сказали, Йосифе Вісаріоновичу, що Польщі пасує комунізм, як корові сідло. Але ж він там не єдиний, треба просто його вміло прибрати.

– Ви маєте якісь пропозиції, чи будемо лише розмірковувати?

– Ви знаєте, що я фахівець з українських питань. Якщо треба взятися за хохлів, то я завжди з радістю... Тепер поляки готують план виселення українців на післянімецькі терени, і виникла потреба знайти когось, хто вправно проведе таку операцію і не буде з українськими націоналістами панькатися. Наша розвідка запропонувала нам такого собі Ґжеґожа Корчинського, україноїда, жиждожера і взагалі бандита.

– І що якийсь там польський криміналіст має спільного з прибор-канням творця «польського шляху до соціалізму»? – нетерпляче перебив Сталін Молотова.

– Ну, власне, він є з його найближчого оточення, Ґомулка з ним приятелює. Якщо Корчинського трішки

пошантажувати змістом його папочки, яку маємо в наших архівах, то, мабуть, він нам допоможе прибрати Гомулку.

– Будьте обережним, бо там найгірше стерво робиться дуже гоноро-вим, коли з росіянином розмовляє.

– Ну, побачимо, сплутати гордість з пихатістю – просто.